

Utsatt – för sextio år sedan

GRANSKAT

DOKUMENTÄR

"Hjälpaktionen behöver pengar! Kan ni bidra med kontanter, sätt då in summan på postgiro ..."
Det svenska folket ville hjälpa broderlandet i öster och penninginsamlingar sattes igång. Hus och hem hade förstörts. Finländska barn hade sett grym död på nära håll. Familjer hade splittrats.

Det finns mycket stora skillnader i situationen efter katastrofen i Asien och situationen för de cirka 70 000 finländska barn som skickades till Sverige under kriget. Men när man ser dokumentären *Sotalapset* (Krigsbarn, 2003) är det svårt att inte jämföra. Inte vem som hade det värre, men kanske som ett slags fördjupning av vad en uppskakande erfarenhet kan vara – med sextio års perspektiv.

Erja Dammerts dokumentär är en avskalad intervjudokumentär som följer sju krigsbarns berättelser från avfärd till ankomst till flytten tillbaka till Finland. Den premierades med en Jussi-statyett för bästa dokumentär och **Jukka Nykänen** belönades för bästa klipp.

I *Sotalapset* återberättas följande händelse: När det är luftanfallsövning i Sverige tar krigsbarnet sin nya svenska lillebror i handen och skyndar ner i den smutsiga källaren. Den svenska mamman, som annars är snäll, blir arg – ni smutsar ner er. Mamman kan inte föreställa sig att den lilla flickan har sprungit

KRIGSBARN. Riitta Grundel-Koskinen skickades till Sverige när hon var fyra år gammal, tillsammans med sina systrar som var sex och två år gamla.

undan bomber på riktigt när hon var i Finland, för att överleva.

Så svårt kan det vara att förstå vad någon annan upplevt, även om man annars visar god vilja.

Det börjar med pengarna och det organiserade samhällets åtgärder (barnflyttningsbyrån). Men inget av krigsbarnen i dokumentären nämner något av det här. Det är inte centralt i minnena från den stora barnförflyttningen. Det är i stället minnen av godtycke och värme, av total ovisshet och språkförbistring, av choklad och bananer. Det är

barn som inte säger ett ord på tre veckor, men som börjar prata när en skrattande man kastar en röd boll till dem. Det är dockor som man kan krama och hundar som är lojala.

Sotalapset fördjupar vår kunskap om något vi vet från tidigare. Den förbättrar vår empatiska förmåga, åtminstone för en stund.

TIM JOHANSSON

09-12 53 216, tim.johansson@hbl.fi

Sotalapset
TV2 22.05

Hbl 571-05